

Pismo

MAGAZYN OPINII

PAŹDZIERNIK 2021 | NR 10 (46)

REPORTAŻ

**Jak dbamy w Polsce
o zdrowie psychiczne**

ROZMOWA

**Proszę być dostępnym
dla swojego dziecka**

ESEJ

**Przywilej: co to
w ogóle znaczy?**

**Czy możemy się
uwolnić od hałasu?**

CENA: 15,99 zł (w tym 8% VAT)

ISSN 2544-5022 INDEKS 422258

1 0>

9 772544 502005

MAGAZYN OPINII

Pismo.

PAŹDZIERNIK 2021 | NR 10 (46)

Filmoteka Narodowa
Instytut Audiowizualny

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu.

KINO
ILUZJON

ŚWIĘTO NIEMEGO KINA

VOYAGES

w kinie
ILUZJON

22-30.10.2021

Festiwal filmowy z muzyką na żywo

Streaming: Ninateka.pl

Więcej informacji: www.swietoniemegokina.pl

Pismo.

PAŹDZIERNIK 2021

PROZA

Upadki | 6
ELIZA KĄCKA

Zwierzę | 92
LISA TADDEO

RZECZ GUSTU

Redakcja poleca | 3
wydarzenia kulturalne w październiku

APTECZKA

Co w niej trzyma... | 77
WITEK ORSKI

POEZJA

(...) | 16
HERTA MÜLLER

Sen | 53
WOJCIECH BONOWICZ

OBRAZ

CYKL PRAWA CZŁOWIEKA **Usnarz Górny** | 4
RATS AGENCY

FOTOREPORTAŻ **Byle na drugą stronę** | 30
ANNA ALBOTH, KAROL GRYGORUK

GALERIA **Sztuka dostrzegania** | 62
MICHAŁ ZABOROWSKI

MINIATURY
KAROLINA LEWESTAM

OKŁADKA **Znajdź prześwit**
MIKITA RASOLKA

FELIETON

2 | TYMCZASEM (...) z dziennika podróży
MARCIN WICHA

45 | NIE WSZYSTKO STRACONE **Prawo do nadziei**
ANIA MORAWIEC

95 | ROZMOWY Z K. **Antyszczepionkowiec**
KAROLINA LEWESTAM odpowiada na pytanie czytelniczki

96 | PRZYPISY **À propos zdrowia psychicznego**
ZUZANNA KOWALCZYK

REPORTAŻ

10 | **Powrót z peryferii**
ALEKSANDRA WARECKA sprawdza, czy w Polsce działa system pomocy psychiatrycznej

ROZMOWA

22 | **Zrób dziecku kanapkę**
KATARZYNA KAZIMIEROWSKA rozmawia z psychologiem TOMASZEM SREBNICKIM

ESEJ ŚWIAT

38 | **Krok po kroku**
BEATA SZADY pokazuje, jak Argentynki wywalczyły prawo do wyboru

ESEJ IDEE

46 | **O! O! Po co tyle hałasu**
URSZULA PIECZEK bada zanieczyszczenie dźwiękiem

54 | **Ołtarz zwycięstwa**
SERGIEJ LEBIEDIEW przypomina, czego dopuszcza się władza, kiedy upada

68 | **W pułapkach przywileju**
ZUZANNA KOWALCZYK zastanawia się, kto i dlaczego ma dziś lepiej niż inni

ESEJ KULTURA

78 | **Kino dla dziecka, nie z dzieckiem**
ANNA TATARSKA sprawdza, jakie filmy są dobre dla najmłodszych

86 | **Co taka miła dziewczyna...**
EWA STUSIŃSKA opowiada o rewolucji w przemyśle pornograficznym

Pismo.

Wydawca: Fundacja Pismo
ul. Wojciecha Górskiego 1/66,
00-033 Warszawa
KRS: 0000689263, NIP: 1182150957

Prezes Zarządu: Piotr Nesterowicz
Członkinie Zarządu:
Magdalena Kicińska, Kalina Wyszyńska

Adres redakcji: Pismo. Magazyn Opinii, ul. Wojciecha Górskiego 1/66, 00-033 Warszawa,
Redaktorka Naczelna: Magdalena Kicińska, Kultura i sekretarstwo redakcji: Katarzyna Kazimierowska,
Felieton: Marcin Wicha, Ania Morawiec, Idee: Karolina Lewestam, Ekonomia i technologie: Zuzanna Kowalczyk,
Redakcja: Marcin Czajkowski, Urszula Kifer, Zofia Sawicka, Korekta: Monika Marczyk, Dorota Śrutowska,
Szefowa Projektów Cyfrowych: Barbara Sowa, Wydanie Cyfrowe: Mateusz Roesler,
Projekt makiety: Jacek Utko, Redaktorka Artystyczna: Karolina Mazurkiewicz,
Szefowa Marketingu i Sprzedaży: Kalina Wyszyńska, Promocja: Ewa Salamon, Fundraising: Natalia Czarkowska,
Prenumerata i subskrypcja: Marcin Lipiec, Reklama: reklama@magazynpismo.pl

Pismo. Magazyn Opinii
www.magazynpismo.pl

Redakcja nie zwraca tekstów niezamówionych oraz zastrzega sobie prawo do redagowania i skracania. Redakcja nie odpowiada za treść ogłoszeń i ma prawo do odmowy publikacji.

MARCIN WICHA
(ur. 1972), grafik
i pisarz. Nagrodzony
Paszportem „Polityki”
2017 w kategorii
literatura. Laureat
Nagrody Literackiej
Nike 2018 za
*Rzeczy, których
nie wyrzuciłem*.
W kwietniu ukazała
się jego najnowsza
książka *Kierunek
zwiedzania*.

(...) z dziennika podróży

CZWARTEK. W Serbii lepiej nie dzwonić i nie odbierać telefonu. Ceny połączeń są straszne, a już najgorzej, gdy się włączy dane komórkowe. Bywa, że ktoś zrobi to przez nieuwagę, a po trzydziestu sekundach jest bankrutem.

– Chyba – konsultant zawiesza głos – chyba że jest pan zainteresowany naszym pakietem orientalnym. Na chwilę obecną obejmuje ponad sto krajów!

W zasadzie już dawno wiadomo, że orientalizm jest koncepcją z gruntu fałszywą: stereotypową wizją obcych kultur i narzędziem kolonializmu. Jednakże dopiero Plus GSM ostatecznie określił, co się składa na Orient. Są to mianowicie kraje z opłatami za roaming: orientalna Albania, orientalna Białoruś, orientalna Gruzja, orientalna Republika Kongo, orientalna Mołdawia, orientalna Ukraina, orientalna Palestyna, orientalne Fidzi. (...)

PIĄTEK. Na lotniskach orientalizują nas wierzby płaczące i kurpiowskie wycinanki. Albo brzoźki. Albo baobaby. (...) Na lotniskach świat składa się z pamiątek, otwieraczy i magnesów na lodówkę. Ludzie zamieniają się w typy ludzkie. Chasyd do Leżajska. Biznesmen do Frankfurtu. Klasa średnia na Rodos. (...)

NADAL PIĄTEK. Wśród utrwalonych opinii, jakie Polacy mają na temat Polaków, jest i taka, że to Polacy klaszczą, kiedy samolot wylądaje. A tymczasem klaszczą Serbowie. (...)

SOBOTA. Podróż! Nagły przyływ pisarskich inspiracji! Pisarskie myśli, pisarskie refleksje! Mnóstwo reporterskich uwag, którymi po prostu trzeba się podzielić. (...) Otóż, moi drodzy, Serbowie są zupełnie inni niż Polacy. Trochę podobni. Ale jednak inni. Bo też Serbia to całkiem inny kraj. Wszystko tutaj jest inne. Chociaż można też dostrzec podobieństwa. (...)

WCIAŻ SOBOTA. Słucham pisarzy. Niewiele rozumiem, chyba że akurat mówią o holokauście. Nie, wtedy też nie. (...) Troskamy się. (...) Debata odbywa się w małej sali. Parterowy budynek wygląda jak opuszczona fabryka lub awangardowy teatr. Zostało trochę malowniczych rekwizytów. Uszkodzony manekin. Plakaty starych przedstawień Brechta. Zaproszenie na konferencję o prawach człowieka. (...)

JUŻ NIEDZIELA. Pada. A kiedy nie pada, to zaraz będzie padać. Woda ścieka strużkami po asfalcie. Miejskowi mówią, że nie powinno tak padać, nie o tej porze roku. „Belgrad tak nie wygląda!” Patrzą na swoje miasto trochę urażeni, jak na psa, który odmawia wykonania popisowej sztuczki. (...)

NADAL NIEDZIELA. „Stolica upadłego imperium” – pisze T. Starzy mężczyźni grają w szachy przy betonowych szachownicach. Sprzedawca pieczonej kolby kukurydzy. Sztab generalny stoi pusty, podziurawiony bombami NATO. Poza tym mają tutaj nowiutki pomnik cara Mikołaja, salon wellness „Syberia”, trochę art déco, dużo socymodernizmu. I jeszcze mafię, Cerkiew, nacjonalistów oraz rząd, który walczy z wolnymi mediami. (...) I wciąż pada. W szczelinach chodnika puchną niedopałki. Bo tutaj palą.

WCIAŻ NIEDZIELA. (...) Jeszcze jedna bardzo pisarska rzecz: kokieterijne użycie inicjałów. Przyjaciele i znajomi ukryci w pojedynczych literach. (...) Z C i M rozmawiamy o wędrownych górnikach saletry i o (...). A z A to o wszystkim. Poza tym jemy *čevapčiči* z cebulą, co jest jedynym dopuszczalnym sposobem jedzenia *čevapčiči*, i nawet nam nie żal tych, którzy robią inaczej. (...) Z J zwiedzamy mauzoleum Tity. Oglądamy prezenty, które marszałek dostawał na urodziny. Miniaturowe czołgi, traktory i maleńki gabinet dentystryczny wykonany w fabryce sprzętu stomatologicznego. (J idzie zapalić). Ciekawe, kiedy dyktatorzy mają czas bawić się swoimi zabawkami. (...)

NIEDZIELA I TROCHĘ PONIEDZIAŁEK. (...) Trolejbus, podarte siedzenia, szaro, lata jakby 80. Mam wrażenie, że całe życie jeżdżę tą linią. Zaczynam odczuwać nostalgię. (...) Bo nas nie ma. Żadni z nas Żydzi. Żadni marani, mormoni, mamelucy. Żadni my. Mamy dożywotni zakaz używania pierwszej osoby liczby mnogiej. Po prostu jesteśmy Jugosłowianami po rozpadzie Jugosławii. Czechosłowakami po rozpadzie Czechosłowacji. Belgami po rozpadzie Belgii. Europejczykami po rozpadzie Unii. Marszem Radetzky'ego po rozpadzie Związku Radzieckiego. (...)

PONIEDZIAŁEK. Więc to już. (...) Do zobaczenia w lepszych czasach (...) kiedyś (...) gdzieś (...) w tarifie orientalnej (...)

Rzecz gustu,

CZYLI REDAKCJA „PISMA”
poleca w październiku

Warszawa w Budowie w MSN

Trzynasta edycja festiwalu Warszawa w Budowie stołecznego Muzeum Sztuki Nowoczesnej startuje w tym roku 8 października pod hasłem „Jak robić szkołę?”. Punktem wyjścia dla wystawy i towarzyszących jej wydarzeń będzie obecny kryzys polskiej edukacji publicznej. W ramach festiwalu, który potrwa do 7 listopada, kuratorzy proponują spojrzenie na funkcję szkoły oraz ostatnie sto lat projektowania dla oświaty w Warszawie.

WIĘCEJ: artmuseum.pl

Festiwal Przemiany w Warszawie

To interdyscyplinarny festiwal Centrum Nauki Kopernik, którego jedenasta edycja odbędzie się między 8 a 10 października w Warszawie. W tym roku punktem wyjścia będzie kryzys klimatyczny oraz to, w jaki sposób klimat nas zmienia. W programie między innymi wykłady, dyskusje, spotkania z ekspertami, warsztaty, pokazy filmów i wirtualnej rzeczywistości oraz wystawa polskich i austriackich artystów, która połączy naukę, technikę, sztukę i dizajn.

WIĘCEJ: kopernik.org.pl

Otwarcie NOMUS w Gdańsku

W weekend 22–24 października na terenach dawnej Stoczni Gdańskiej otwiera się NOMUS – nowe miejsce dla sztuki współczesnej, które jest częścią Oddziału Sztuki Nowoczesnej Muzeum Narodowego w Gdańsku. Z tej okazji organizatorzy zapraszają na wystawę Kolekcja w działaniu, na której zaprezentowane zostaną dzieła ponad czterdziestu artystów (między innymi Teresy Tyszkiewicz, Joanny Rajkowskiej, Karola Radziszewskiego i Doroty Nieznalskiej) oraz wystawę współczesnej sztuki iraackich Kurdów.

WIĘCEJ: nomus.gda.pl

NOMUS

NOWE MUZEUM SZTUKI
ODZIAŁ MUZEUM NARODOWEGO W GDAŃSKU

Noc Księgarń

22 października kameralne księgarnie w całej Polsce zapraszają na trzecią edycję ogólnopolskiego festiwalu. W ramach tegorocznej Nocy Księgarń możemy liczyć na spotkania autorskie, debaty, dyskusje, warsztaty i koncerty w ponad setce książkolubnych placówek. Wydarzeniom towarzyszyć będą literackie kiermasze.

WIĘCEJ: nocksiegarń.pl

8 Październik 2021

22

HER Docs Film Festival

Już 22 października startuje druga edycja festiwalu HER Docs, poświęconego filmowej twórczości kobiet. Festiwal odbędzie się w formule hybrydowej – filmy będzie można oglądać stacjonarnie do 28 października w warszawskich kinach Kinoteka, Muranów oraz Elektronik, a także online na platformie VOD Onestage.pl – do końca miesiąca. W programie ponad setka polskich i zagranicznych filmów dokumentalnych, animacji i prac wideo oraz wiele spotkań z twórczyniami.

WIĘCEJ: herdocs.pl

Usnarz Górny

zdjęcie KAROL GRYGORUK,
tekst ANNA DĄBROWSKA,
Homo Faber, Grupa Granica

—
RATS
AGENCY

Jest środa 18 sierpnia, piąta rano. W Usnarzu Górnym, małej wsi położonej kilkaset metrów od polsko-białoruskiej granicy, trzydziesto-dwuosobowa grupa uchodźców i uchodźczyń z Afganistanu od doby koczuje na pasie przygranicznym. Wśród nich są Mohammad, krawiec z Kabulu, Sajjed, kucharz, Abdul, inżynier elektryk i Mohsen, kowal. Jest także Mariam z pięknym szarym kotem Fijuzem. O świcie jest zimno, wilgotno. Od kilku dni nic nie jedli. Strumyk, z którego czerpią wodę, za kilka dni zamieni się w błotnistą breję. Uwięzionym na granicy, pozbawionym jedzenia i lekarza, otoczonym ze wszystkich stron funkcjonariuszami z ostrą bronią, odmówiono prawa ubiegania się w Polsce o azyl.

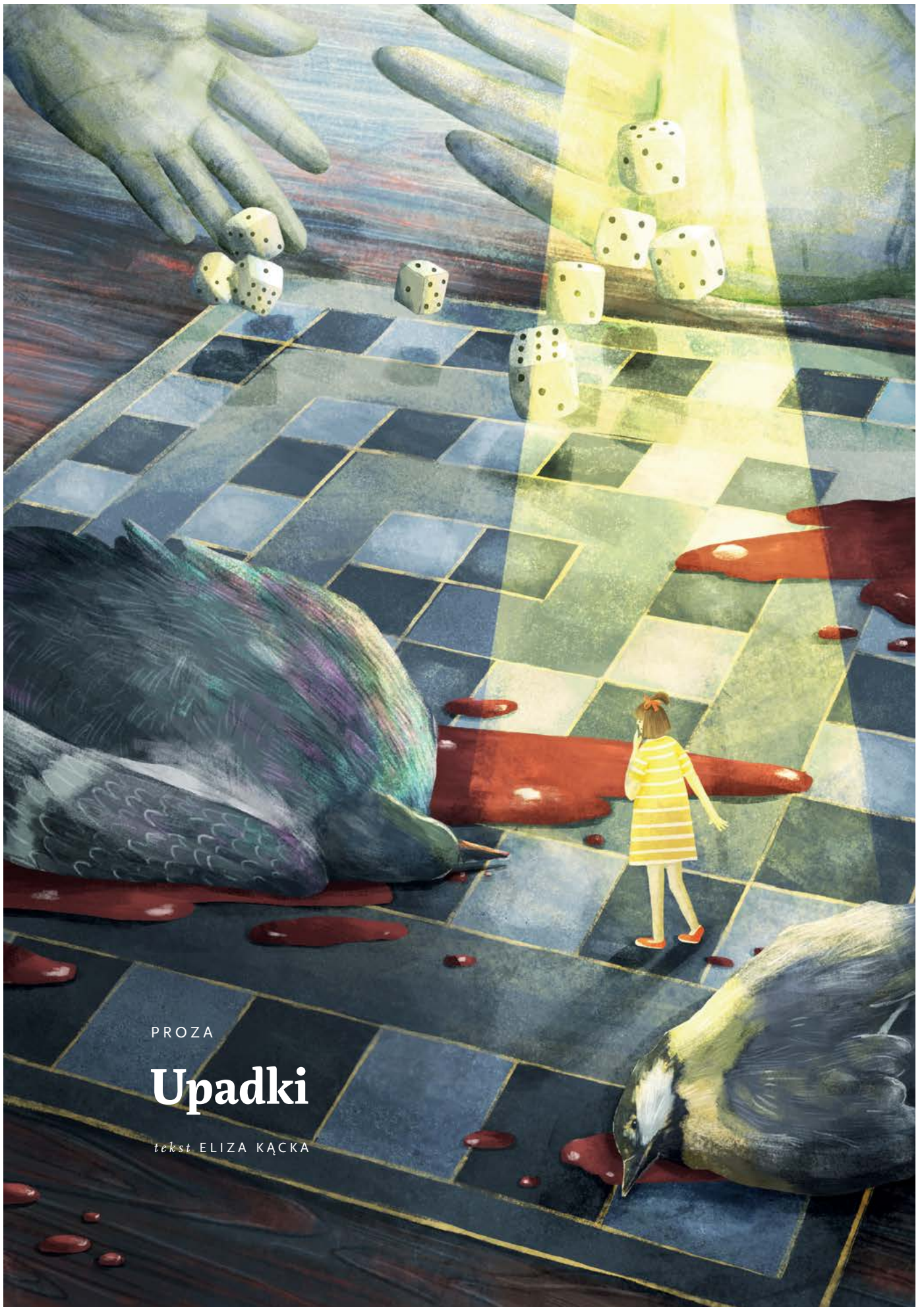
Do niewielkiej wsi, w której na co dzień, według spisu powszechnego z 2011 roku, mieszka siedemdziesiąt pięć osób, zjechały wozy transmisyjne z Polski i Europy. Aktywiści mówią wprost o „syndromie *Big Brothera*” – w roli podglądanych znalazła się grupa uciekinierów z Afganistanu oraz kot. Drugiego września polski rząd wprowadził na przygranicznych terenach stan wyjątkowy, całkowicie ograniczając pracę zarówno mediów, jak i organizacji społecznych.

Usnarz stał się symbolem zabronionej prawem międzynarodowym procedury tak zwanych *pushbacków* – wypychania ludzi przez granice Unii tak, by uniemożliwić im rozpoczęcie procedury azylowej. Ci, którym uda się przejść, błądzą się po gęstych lasach. Osoby starsze, chore, dzieci dosłownie walczą o przeżycie.

Jest 14 września. W Usnarzu, na przygranicznym pasie nadal tkwią Abdul, Mohammad, Sajjed, Mohsen, Mariam.

2

• stopnie Celsjusza, temperatura zarejestrowana w Usnarzu Górnym nad ranem, 4 września.

PROZA

Upadki

tekst ELIZA KĄCKA

*Dalsza część książki dostępna w wersji
pełnej.*

